

İQTİSADİYYATIMIZI DİRÇƏLDƏN LİDER

ZƏRİF SALMANLI
zarifsalmanli@kaspi.az

Müstəqil Azərbaycanın müasir iqtisadi inkişaf strategiyasının banisi Ulu Öndər Heydər Əliyevdir. Bütün sahələrdə olduğu kimi, iqtisadi sahədə də həyata keçirilən islahatlar bugünkü uğurların əsasını təşkil edir.

“VALYUTA EHTİYATLARI MÖVCUD DEYİLDİ”

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Aydın Hüseynovun sözlərinə görə, Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı iqtisadiyyatımızın da inkişafında yeni mərhələnin əsasını qoydu: “Ulu Öndər Heydər Əliyevin bir ifadəsi var ki, iqtisadiyyatı güclü olan dövlət hər şeyə qadirdir. Ümummilli Liderin ikinci dəfə hakimiyyətə gəldiyi illərdə Azərbaycan siyasi və iqtisadi tənəzzül dövrünü yaşayırdı. Bütün sahələrdə olduğu kimi, iqtisadi sahədə də ciddi çətinliklər mövcud idi. İqtisadi göstəricilər üzrə heç bir müsbət tendensiya yox idi. Əməkhaqları aylarla ödənilmirdi. Ölkənin valyuta ehtiyatları mövcud deyildi. Hətta ölkədə çörək belə tapılmırdı. Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəni iqtisadi böhrandan çıxarmaq, inflyasiyanı dayandırmaq üçün qabaqlayıcı addımlar atıldı”.

“İNFLYASIYA 6.7 FAİZƏ ENDİRİLDİ”

Deputat Tahir Mirkişili qeyd edir ki, Heydər Əliyevin 1993-cü ildə hakimiyyətə qayıdışı ölkəmizin tarixində dönüş nöqtəsi oldu: “Sənaye istehsalı 1990-1993-cü illər ərzində 60 faizdən çox azalmış, inflyasiya 1700 faizə çatmış, milli valyutanın dəyəri kəskin şəkildə düşmüş, dövlət büdcəsi demək olar ki, tamamilə tükmüşdü. Birinci mərhələdə iqtisadi sabitləşdirmə tədbirləri həyata keçirildi. Makroiqtisadi dayanıqlığın təmin edilməsi, inflyasiyanın cilovlanması və milli valyutanın məzənnəsinin sabitləşdirilməsi prioritet istiqamətlər oldu. 1994-1995-ci illərdə sərt pul-kredit siyasəti, büdcə kəsinin azaldılması və maliyyə intizamının gücləndirilməsi sayəsində inflyasiya səviyyəsi 1700-dən 1996-cı ildə 6.7 faizə endirildi”.

Aydın Hüseynov

Foto: Sabir Məmmədov/Global Media Group

Ulu Öndər Heydər Əliyevin ikinci dəfə ölkə rəhbərliyinə qayıdışı illərində Azərbaycan siyasi və iqtisadi tənəzzül dövrünü yaşayırdı. Belə bir şəraitdə onun tərəfindən həyata keçirilən və əsas qoyulan iqtisadi strategiya Azərbaycanın inkişafı üçün yeni yol xəritəsi idi.

Özəl sektorun ÜDM-dəki payı yüksəldi

T.Mirkişili bildirir ki, ikinci əsas istiqamət bazar iqtisadiyyatına keçid üçün hüquqi və institusional bazanın yaradılması oldu. 1995-1998-ci illərdə 100-dən artıq qanun qəbul edildi ki, bunlar mülkiyyət hüquqlarını, azad sahibkarlığı, rəqabəti və xarici investisiyaları tənzimləyirdi: “Milli Bankın, Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsinin, Antiinhisar Siyasəti və Sahibkarlığa Yardım Komitəsinin yaradılması bazar mexanizmlərinin inkişafına təkan verdi. Üçüncü mühüm islahat istiqaməti özəlləşdirmə proqramı oldu. 1995-ci ildə qəbul edilən “Dövlət mülkiyyətinin özəlləşdirilməsi haqqında” qanunla kiçik və orta

Tahir Mirkişili

müəssisələrin özəlləşdirilməsinə başlandı. 1998-ci ilə qədər 30 mindən çox kiçik müəssisə, 1500-dən çox orta və iri müəssisə özəlləşdirildi. Proses nəticəsində 1996-2003-cü illərdə özəl sektorun ÜDM-dəki payı 40 faizdən 73 faizə yüksəldi”.

“ƏSRİN MÜQAVİLƏSİ”NİN İQTİSADİYYATIN DİRÇƏLİŞİNDƏKİ HƏLLEDİCİ ROLU

Deputatın sözlərinə görə, dördüncü əsas istiqamət neft strategiyasının hazırlanması və həyata keçirilməsi oldu: “1994-cü il sentyabrın 20-də imzalanan “Əsrin müqaviləsi” ölkə iqtisadiyyatının dirçəlişində həlledici rol oynadı. Bu müqavilə ilə Azərbaycan yeddi ölkənin 11 neft şirkəti ilə 30 il müddətinə əməkdaşlığa başladı. Növbəti illərdə 20-dən çox neft-qaz müqaviləsi imzalandı və xarici investorlar tərəfindən ölkə iqtisadiyyatına 60 milyard dollardan artıq sərmayə qoyuldu”.

KEÇMİŞ SOVET MƏKANINDA ƏN RADİKAL AQRAR İSLAHATLAR

Millət vəkili sözlərinə görə, beşinci istiqamət kimi aqrar islahatları qeyd etmək lazımdır. 1996-cı ildə başlanılan torpaq islahatı keçmiş sovet məkanında ən radikal aqrar islahatlardan biri oldu: “Kolxoz və sovxozlar ləğv edildi, 1.3 milyon hektar torpaq əvəzsiz olaraq kəndlilərə paylandı, 3600-dən çox fermer təsərrüfatı yaradıldı. Nəticədə 1998-ci ildən etibarən kənd təsərrüfatında illik artım 5-7 faiz təşkil etməyə başladı. 1996-cı ildən etibarən ÜDM artımı bərpa olundu. 1998-ci ildən başlayaraq, illik 10 faizə yaxın artım qeydə alındı. 2003-cü ilə qədər Azərbaycana 20 milyard dollardan artıq xarici investisiya cəlb edildi. 1995-2003-cü illər ərzində yoxsulluq səviyyəsi 60 faizdən 43 faizə endi. Azərbaycanın valyuta ehtiyatları 1,4 milyard dollara çatdı”.

Beynəlxalq iqtisadi inteqrasiya

Ulu Öndərin iqtisadi islahatlarında önəmli istiqamətlərdən birinin də beynəlxalq iqtisadi inteqrasiya olduğunu qeyd edən millət vəkili sözlərinə görə, Azərbaycan Beynəlxalq Valyuta Fondu, Dünya Bankı, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, İslam İnkişaf Bankı kimi nüfuzlu maliyyə qurumları ilə əməkdaşlıq əlaqələri qurdu. TRASECA, INOGATE kimi regional layihələrdə fəal iştirak etməyə başladı: “Heydər Əliyevin ən böyük iqtisadi xidməti yalnız böhrandan çıxış strategiyasını hazırlamaq deyil, həm də ölkənin uzunmüddətli inkişaf konsepsiyasını formalaşdırmaq oldu. 1999-cu ildə onun təşəbbüsü ilə yaradılan Dövlət Neft Fondu neft gəlirlərinin şəffaf idarə olunması, “holland sindromu”ndan qaçılması və gələcək nəsillər üçün ehtiyatların yaradılması məqsədi daşıyırdı”.

DÖVLƏT GƏLİRLƏRİMİZ ARTDI

Milli Məclisin deputatı Vüqar Bayramov da bildirir ki, Ümummilli Liderin iqtisadi strategiyası dövlət gəlirləri kifayət qədər az olduğu bir zamanda mühümlü ilə diqqət çəkir: “Belə bir şəraitdə Ulu Öndər tərəfindən həyata keçirilən və əsas qoyulan iqtisadi strategiya ilk növbədə iqtisadiyyatın sabitləşməsi, inflyasiya səviyyəsinin tənzimlənmə həddə qədər aşağı salınması, eyni zamanda dövlət gəlirlərimizin artırılmasına xidmət etdi. Bir tərəfdən ölkəyə daxil olan valyuta həcmnin artması, digər tərəfdən dövlət gəlirlərimizdə artımları müşahidə etdik. “Əsrin müqaviləsi” həm neft strategiyasının əsasını müəyyənləşdirdi, həm də qeyri-neft sektorunun inkişafı baxımından yeni imkanlar yaratdı”.

Foto: Firudin Səlimov - Global Photostock